

Sayın Başkanlar, İstanbul Sanayi Odamızın Çok Değerli Yöneticileri, Meclis Üyeleri, Mensupları, Konuklarımız, Değerli Basın Mensupları, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aranızda bulunmaktan büyük bir memnuniyet duyduğumuz da ifade etmek istiyorum. Bu fırsatı verdiğiniz için sizlere teşekkür ederim. Bir de özür borcum var; Sayın Tanıl Küçük de davette bulundu ama maalesef o günün şartlarında sizlerle bir arada olmak mümkün olmadı. Kendisinden ve sizlerden özür diliyorum.

Aslında bu toplantıya katılmakla görevimizi bir ölçüde yaptığımız kanaatindeyiz. Madem ki Anayasa konuşacağız, Anayasa'nın bir 74'üncü maddesi var. 74'üncü maddede de vatandaşların, kuruluşların sizlerin bilgi edinme hakkınız var. Bu sizin hakkınız. Türkiye'de ne oluyor, ne bitiyor, sizin adınıza yetki kullananlar bu yetkiyi nasıl kullanıyor, ne yapıyor? Bu konularda size bilgi vermek, sizler adına yetki kullanan bizler için bir sorumluluktur, bir görevdir. Bir ölçüde bugün bunu yerine getirmeye çalışıyoruz. Onun için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Sözlerimin başında ifade etmek istediğim birkaç husus var. Evvela son yüzyılda ülke olarak, millet olarak birçok kazanımımız var ama bunların en başında gelen üç kazanımımız var. Bunlardan bir tanesi bağımsızlığımızdır, istiklal mücadelemizdir. Bugün anlamakta, kavramakta bile zorluk çektiğimiz büyük fedakârlıklar, büyük zorluklar sonucunda elde ettiğimiz bağımsızlık, başkalarına da örnek teşkil edecek bir mücadeleyi sürdürdük. Ve bugün çok şükür bağımsız, hür bir devletin bayrağı ve çatısı altında onun vatandaşları olarak varlığımızı sürdürüyoruz ve bugün burada bu toplantıyı yapabiliyoruz. Hâlbuki 16 Mart'ta burası işgal altındaydı o tarihte.

Dolayısıyla o mücadeleyi yapan, bizi bugünlere getiren, o mücadeleyi başarıyla sürdürenleri, başta aziz Atatürk olmak üzere bütün devlet ve siyaset adamlarımızı, şehitlerimizi, gazilerimizi rahmetle anıyoruz. Bunu her vesileyle anlamamız, kavramamız, özellikle çocuklarımıza, gençlerimize bunları çok iyi anlatmamız gerekiyor. Nasıl bir vatanda yaşadığımızın, neyin karşılığı bugün burada olduğumuzun yeteri kadar farkında değiliz. Bazen olup bitenlere, sorumsuzluklara, açıklamalara, fiillere, eylemlere baktığımızda belli ki burada bir eksikliğimiz var.

Ülke olarak ikinci kazanımımız "Cumhuriyet"tir. İstiklal mücadelesinin sonunda en önemli kazanımımız. Ve üçüncüsü de demokrasidir. Özellikle yakın bölgemizde, Ortadoğu'da yaşananlara baktığımızda Cumhuriyet'in ve demokrasinin bizim için ne kadar önemli, ne kadar hayati bir kazanım olduğunun hepimiz farkında olmalıyız. Farkında olmalıyız ki baba mirası yer gibi bu değerlerimizi harcamayalım, tüketmeyelim. Bunların üzerinde büyük bir titizlikle, büyük bir hassasiyetle duralım. Birbirimizin farkında olalım. Birbirimizin değerini bilelim, kıymetini bilelim, farklılıklarımızın -Sayın Başkan'ın da ifade ettiği gibi- bizim için bir kavga sebebi, bir ayrışma sebebi değil, bir zenginlik olduğunun farkında olalım. "Cumhuriyet demek, demokrasi demek de bu demektir" deyip bunları daha kurumsal, daha hayati bir noktaya götürelim. Onun için Cumhuriyet'i ve demokrasiyi bize armağan edenler gerçekten

bize çok önemli bir mirası da bırakmış oluyorlar. Suriye’de, Ortadoğu’da, Kuzey Afrika’da yaşananları görünce bunu daha iyi anlıyor olmamız gerekecektir.

Şimdi konu başlığı ‘2023 Vizyonu İçerisinde Yeni Anayasa.’ Aslında 2023 vizyonu bizim bakımımızdan önemli. Ama yaşadığımız dünyada bize rakip, yarıştığımız ülkeler açısından bakarsak 2023 vizyonu bize yetmez. O ülkelerden bazılarının 2050 vizyonu var. ‘Vizyon’ dediğimiz gelecek tasavvuru. Yani bizden önde olan bazı ülkeler var ki, onların 2050 ile ilgili hedefleri var. 2050’ye geldiğinde dünya nerede olacak? Dünyada üretim kaynakları, milli gelir, nüfus ve birçok faktörün hesabını yaparak politikalarını ona göre belirliyorlar. Tercihlerini ona göre yapıyor, kararlarını ona göre veriyorlar. Geçmişte verilmiş olan kararlar varsa onları hesaba katarak yeni baştan gözden geçiriyorlar. Bunu Türkiye ölçeğinde değerlendiresek, bunda 5 sene evvel, 10 sene evvel Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne taraftar olanlar şimdi bugün Türkiye Avrupa Birliği’ne üye olmasın, imtiyazlı ortak olsun, biraz mahallenin kenarında otursun demeye getiren bir kısım politikaları belirliyorlarsa, bu kişisel bir arzu, kişisel bir sempatiye, antipatiye bağlı değil, 2050 vizyonu ile alakalıdır. Onun için bizim rakiplerimiz 2050’yi hesaba katarken biz halen 2023’ü bile bugün konuşur noktadayız. Onun için Türkiye’nin daha yapacağı çok iş var. Dikkat edeceği çok mesafe var. O nedenle de işlerini fazla geciktirmeden, ötelemeden bir an evvel yoluna koyması, götürmesi gerekiyor.

Tabiatıyla, demin söyledim, Cumhuriyet ve demokrasi hepimiz için önemli bir kazanım. Bunun farkında olmalıyız ama standartlarını da her geçen gün yükseltmemiz lazım. ‘Demokrasi’ dediğimiz durağan, statik bir kavram değil. Dün temsili demokrasiden bugün katılımcı demokrasi noktasında dünya önemli bir merhale kat etti. Onun için demokrasi dediğimizde en evvel üzerinde durmamız gereken husus anayasa konusu oluyor. Eğer Türkiye’de demokratik standartları yükselteceksek ve 2023 hedefiyle bağlantılı olarak Türkiye’de devletin yeniden yapılanmasını, devletin erkleri arasındaki ilişkileri belli bir dengeye oturtup etkin, verimli ve şeffaf bir devlet yapısı ve işleyişi kuracaksak, temel halk ve özgürlükler açısından çağdaş dünyanın gerisinde kalmayıp o değerlere paralel bir hak ve özgürlükler düzenini kuracaksak, devlet ve vatandaş ilişkilerini yeni baştan ele alacaksak, bu ülkenin önceliklerini, felsefesini yeni baştan dizayn edeceksek, düzenleyeceksek yeni bir anayasaya ihtiyaç var. Bu işin teorik kısmı.

Bir de pratik kısmı var. Neden yeni bir anayasa? Neden yeni bir anayasaya ihtiyaç olduğu, bu anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren tartışılan bir konudur. Dünyada hiçbir anayasa yok ki bu kadar tartışılır olsun. 82 Anayasası 7 Kasım 1982’de yürürlüğe girdi. Daha yapılırken bu anayasanın yapılış tarzına itirazlar oluştu. Türkiye Barolar Birliği antidemokratik yol ve yöntemlerle bir anayasa yapılamaz diye, ta o zaman yapılış tarzına itiraz etti. Yapılıp yürürlüğe girdikten sonra da bu anayasa değişmelidir, tarzındaki talepler her kesimden gelmeye başladı ve bugün geldiğimiz noktada artık belli bir kesimin, belli bir zümrenin, belli bir meslek grubunun değil, toplumun hemen her kesiminin, her meslek kuruluşunun talep ettiği ve mutlaka yeni bir anayasanın yapılmasının gerektiği konusunda mecburiyet noktasına geldiğimiz bir durumla karşı karşıyayız.

Bunun sebebi şu: Bu anayasa o günkü şartlarda öncelikleri, felsefesi ve dengeleri itibarıyla günümüze uymuyor. Bundan dolayı da birçok sorun yaşıyoruz. Yani birçok ülke gibi bizim de ortak bir kısım sorunlarımız var. Almanya'nın sorunu neyse, Fransa'nın, İngiltere'nin... Bunlara ilaveten Türkiye'nin bir de anayasa sorunu var diğerlerinden farklı olarak. Burada doğru kuralları koyamazsak biz birçok gereksiz tartışmalarla enerjimizi boşa harcıyoruz, kendi aramızda bir sürü sıkıntılara düşüyoruz, siyasette gerginlikler ortaya çıkıyor ve daha içe dönük bir kısım tartışmalarla günümüzü heba ediyoruz. Çünkü bu anayasanın yapıldığı tarih, her yasa, her anayasa yaşandığı dönemin, yapıldığı dönemin şartlarını taşır, felsefesini taşır. O tarihte iki kutuplu bir dünya söz konusu olduğu için güvenlik ön planda. Soğu Savaş bütün hızıyla devam ediyor. Soğuk Savaş'ın en hızlı şekilde, en yoğun şekilde, en kanlı şekilde devam ettiği ülkelerin başında Türkiye geliyor. 80 öncesini bir hatırlayın. Sokağa çıkmak mümkün değil, bir şehirden bir başka şehre gitmek mümkün değil. Bakın, bugün yıkılır mı, yıkılmaz mı tartışmasını yaptığımız İstanbul Kültür Merkezi, Atatürk Kültür Merkezi yakıldı. Bunu en iyi sizler hatırlayacaksınız. Devletin vapurları batırıldı. Bunu en iyi sizler hatırlayacaksınız. Bunları çabucak unutuveriyoruz. E, fabrikalar yakıldı yıkıldı. İş yerleri zara gördü. Bir sürü sıkıntılar. Böyle bir dönemde tabiatıyla güvenlik öncelikli bir anayasa yapıldı. Önce güvenlik, ondan sonra da olabildiği kadar özgürlük. Halbuki günümüz dünyasında biri diğerinin alternatifi, biri diğerine tercih edilecek, biri diğerini ortadan kaldıracak iki kavram değil. İkisi birlikte olacak. Hem güvenlik hem özgürlük. Günümüz dünyası böyle bir dünya. O anayasa buna imkân vermiyor.

İkincisi, tabiatıyla iki kutuplu bir dünyada birçok kavganın, birçok mücadelenin, birçok kutuplaşmanın özünde devleti korumak, devletin varlığını korumak var. O günleri bir hatırlayın. Onun için devlet öncelikli, fer, birey olsa da olur, olmasa da olur dercesine, devlete göre düzenlenmiş bir anayasa. Hâlbuki günümüz dünyasında bugün devletin, milletin hizmetindeki bir örgüt, bir aygıt, bir teşkilatlanma olduğu noktasında genel bir kabul var. O halde anayasanın bu yönden de yeni baştan ele alınması lazım.

Üçüncü olarak da anayasada özellikle yasama, yürütme ve yargı arasındaki denge çok sağlıklı kurulamadı. O günkü anayasanın hazırlanışında siyasete şaşşı bir bakış var. Halkın seçtiği kişilere karşı, partilere karşı bir olumsuz bakış var en avam ifadeyle –o gün söylendi– bu siyasetçiler tencereyi kirleten adamlardır. Bunlara fazla yetki vermemek lazım. Onlar kirletiyor, biz temizlemek durumundayız. Dolayısıyla bunlara fazla yetki vererseniz, fazla imkân vererseniz, onların oluşturduğu kurumlara daha fazla imkân tanırırsanız yeni baştan bunları temizlemek gibi bir durumla karşı karşıya kalırız. Onun için denge ona göre kuruldu. Onun içindir ki bu anayasada yasama yetkisi fevkalade sınırlıdır. Bir kısım yerlerde alınan, devletin başka kurumlarında alınan kararların meşrulaştırıldığı, bir yasal çerçeveye büründürüldüğü bir organ konumundadır. Bugün Meclis'in gündemini 82'den bu tarafa Meclis kendisi belirleyemez. Hükümetler belirler veya başkaları belirler. Ne zaman çalışacağı, nereye kadar çalışacağı, ne kadar çalışacağı, nasıl çalışacağı dışarıdan belirlenir, çünkü Meclis'in yapısı öyle oluşuyor. Hükümet düzeni ona göre kuruluyor. Meclis de buna uygun, eyvallah der çalışmalarını ona göre sürdürmeye çalışır. Hâlbuki bu anayasaya göre üç tane

erk vardır. Üçü de önemlidir. Teorik olarak bu böyle ama en önemsizi bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi'dir bu anayasaya göre. Yetkileri büyük ölçüde gasp edilmiştir. Özellikle yargının siyasallaştığı dönemlerde Meclis'in bir kısım yetkileri yargı tarafından gasp edildi. Bir kısmı da yürütme tarafından.

Mesela, misal vermek gerekirse, çok açık ve nettir, bugünkü anayasaya göre bile ve Yüksek Seçim Kurulu kararlarına göre bir kişi milletvekili seçildikten sonra gider, il seçim kurulundan mazbatasını alır. O andan itibaren o kişi milletvekilidir. Yemin edip etmemesi milletvekilliği açısından değil, yasama faaliyetine katılması açısından önemlidir. Yani siz İstanbul'dan adaysınız. Gittiniz, seçimi kazandığınızda dair İstanbul İl Seçim Kurulu'ndan belgeyi aldığınız andan itibaren milletvekilisiniz. Ve bu anayasaya göre bu kişinin milletvekilliğinin düşmesi Meclis kararına bağlıdır. Çok açık. Ama Sayın Merve Kavakçı'nın milletvekilliği Danıştay tarafından düşürülmüştür. Şimdi hani anayasa? Hani anayasanın bu hükmü? Hani seçilmişlerin hakkı ve hukuku?

Başka uygulamalar da var 367 kararı, 411 kararı, benzer kararlarda yasama organının büyük ölçüde yetkisi gasp edilmiştir. Onun için erkler arasında da doru dürüst bir denge söz konusu değil. Vesayet meselesi de buradan çıkıyor zaten. Vesayet sistemi. Onun için tüm siyasi partiler, tüm meslek kuruluşları yeni bir anayasa ihtiyacını hep bugüne kadar vurguladılar.

Bir başka açıdan daha buna ihtiyaç var: Şimdi, Sayın Bakan istikrar konusuna vurgu yaptı. Doğrudur. Bizim ülkemiz açısından, hele yapacağı çok iş olan bir ülke bakımından istikrar fevkalade önemli. Özellikle çok partili hayata daha kurumsal bir bazda geçtiğimiz 1950'den bu tarafa 63 sene geçmiş oluyor. 63 senenin 3 senesini askeri müdahalelerde geçen süre olarak kabataslak kabul edelim, kalıyor 60 sene. Bu 60 senenin yaklaşık 30 senesi de bir siyasi partinin tek başına iktidar olduğu dönemler. Neredeyse 30 senesi de koalisyon dönemleri. Koalisyon dönemleri iş dünyası bakımından sıkıntılı dönemler olarak kabul edilir. Dört ay hükümet pazarlığı sürüyor, kurulan hükümetin ömrü üç ay! 11 günlük hükümetler var. Hâlbuki iş dünyası önünü görmek ister, ne olacağını bilmek ister, politikalar ne ölçüde kalıcı olacak, onu bilecek, ona göre tercih yapacak, karar verecek vs. Dolayısıyla istikrar önemli. Bu 60 yıllık sürenin 30'unda istikrar var, 30'unda yok.

Bu anayasa da yürürlüğe gireli 30 sene oldu, işte, yarısında istikrar var, yarısında istikrar yok. Biz istikrarı anayasadan değil, seçim barajlarından temin etmeye çalıştık, o da yetmesi. 91, 95, 99 seçimlerinde %10 barajına rağmen bir parti tek başına iktidar olamadı. Bu süreleri hepimiz yaşadınız, bu sıkıntıları, iyiyse de kötüyse de bir tecrübe olarak hep beraber yaşadık.

Şimdi biz istikrar deyince büyük ölçüde bir partinin tek başına iktidar olması olarak anlarız. Bu doğrudur ama bu anayasa döneminde bazen bir partinin tek başına iktidar olması da istikrarı getirmedir. Bir parti seçimi kazanmış, 346 milletvekili var ama 2008'e geldiğinde bir kapatma davası açılıyor. Dava niye açıldı, oraya girmiyorum. Sadece bu anayasadan kaynaklanan sıkıntıları söylemek adına. 2008'de Türkiye'de sayısal istikrar var, Meclis'te 346 kişilik bir çoğunluk. Ama siyasal istikrar yok. Ülkeyi yöneten başbakan bile ertesi sabah ne olacağını bilmiyor. Hükümet üyeleri olarak bizler bilmiyoruz. Yabancılarla oturuyor

konuşuyorsunuz, nezaketen birinci soru olmasa bile ikinci soruları “Bu kapatma davası ne olacak?” Yani adam demek istiyor ki, ben seninle konuşuyorum da, var mısın, yok musun? Yani bu işin sonunda bir mutabakata varacaksak dahi, siz var mısınız yok musunuz? Bir sene böyle geçiyor. O da bir tarafa. Bunlar siyasi değerlendirmeler. Katılanlarınız olacaktır, olmayacaktır ama bu ikisinden çok daha önemli bir başka şey var iş dünyasını da çok yakından ilgilendiren: O da hukuki istikrardır. Eğer her gün, sık sık mevzuat değişiyorsa, sık sık kanunlar değişip bunu takip etmekte bile zorluk çekiyorsanız o takdirde iş ve işlemlerinizi yapmakta, tercihlerinizi yapmakta, kararlarınızı vermekte zorlanırsınız. İşte bu anayasanın belki de en fazla üzerinde durulması gereken ama yeteri kadar üzerinde durulmayan yanı sık sık değişikliğe tabi olmasıdır. Bu anayasanın üzerinden 30 yıl geçmiş oluyor, 30 yıl içerisinde 19 defa değişikliğe tabi olmuş. 19 değişiklik oldu, bunun ikisi gerçekleşemedi. 17’si gerçekleşti. Şimdi, 30 yılda 19 değişiklik oluyorsa bu ülke her 13 ayda, 14 ayda bir, hatta bazen bu değişikliklere bakarsanız bugün bir değişiklik yapmışız, iki ay sonra yeniden bir değişiklik ihtiyacı daha çıkmış. Hadi bir anayasa değişikliği daha. Böyle olunca da hukuki istikrar olmuyor, çünkü anayasa dediğiniz şey devletin işleyişinin en temel kurallarının yazıldığı yer. E her 13 ayda bir bu binanın temelinde köklü bir değişiklik ihtiyacı oluyorsa, o bina tozdan, topraktan, gürültüden patırtıdan geçilmez. Onun için bu anayasanın halk tabiriyle bünyemize uymadığı, bizi bir kısım sıkıntılara soktuğu bu değişikliklerle de çok açık şekilde ortada.

Nitekim bir değişiklik yapılması söz konusu olduğunda, 1993’te, bir siyasi partimizin, ana muhalefet partimiz Cumhuriyet Halk Partisi’nin Meclis Başkanına yazdığı bir yazı var. Diyor ki, anayasanın yapılışına, içeriğine ve saire benim de katıldığım önemli itirazları dile getirdikten sonra diyor ki, eğer bu anayasa kısa süre içerisinde demokratik yollardan değiştirilmezse Türkiye’de rejim bunalımı çıkar. Nitekim sonradan yaşadığımız sıkıntılar oldu. Demek ki 1993 – 2013, halen biz rejim bunalımı riskini taşıyan, birçok sorunun çözümü bakımından engel teşkil eden bir anayasayla yolumuza devam etmek durumunda kalıyoruz.

Şimdi bu anayasayı elbette değiştirmemiz gerekiyor. Bu bir mecburiyettir. Bu siyaset kurumunun milletimize taahhüdüdür. Ne yapıp edip milletimizin önüne bir anayasa koymaya mecburuz. Nasıl bir anayasa? Sayın Başkan da ifade etti, demokratik bir anayasa olacak. Sivil bir anayasa olacak. Katılımcı bir anayasa olacak. Geri kalanlar bu üç kavramın altını doldurmakla alakalı bir durumdur. İşte bunun için dört siyasi parti seçimlerdeki taahhütlerini de dikkate alarak 2011 yılının 19 Ekim’i itibarıyla bu süreci başlattı. İstendi ki uzlaşarak bu işi yapalım. İstendi ki toplumun her kesiminin bu sürece katkısı olsun ve sivil bir anayasayı, böyle darbe sonrası asker bürokratların veya onların talimatıyla bir anayasa yapmak yerine toplumun beklentilerini, önceliklerini, çağın felsefesini yansıtan bir anayasaya yapmaya çalışalım.

Bunun için yaklaşık iki senedir çalışıyoruz. Şimdi bir başka, yeni bir anayasa ihtiyacı şu yüzden de önemli Bunun üzerinde özellikle durmamız lazım. Bu anayasa Türkiye’deki demokrasinin GDO’sunu bozdu. Yani GDO’su bozuk bir demokrasiyle Türkiye yönetiliyor.

Ne olduğu belli değil. Başkanlık desen başkanlık değil, yarı başkanlık desen hükümet modeli itibarıyla yarı başkanlık değil, parlamenter sistem desen bazı yönleriyle benziyor, öbür yönleri hiç benzemiyor. Bizim bu noktada işi netleştirmemiz gerekirken yargının önümüze çıkardığı bir problemle işi daha da karmaşık hale getiriyoruz. O da 2014 Ağustosunda yapılacak cumhurbaşkanı seçimiyle beraber. Şimdi bu konuşmayı siz hatırlayın. İnşallah o zamana kadar anayasayı Türkiye'ye kazandırmış oluruz. 2014 Ağustosundan itibaren yürütme organı Türkiye'de daha iki başlı hale gelecektir. Bugün görev yapan insanlardan ayırarak değerlendirmemiz gerekir. Deđilse çok yanlış sonuçlara varırız. Biz bir şey söyleyince işte, şu mudur bu mudur diye kişiselleştirmeyelim. Şimdi, 2014 Ağustosuna geldiğimizde cumhurbaşkanını halk seçecek. En az %51'le seçilecek. İkinci tura kalırsa bu %51 değil, çok daha yukarıda olacak. Bu cumhurbaşkanına bir defa daha halka gitme, yeniden seçilme imkânı da getirmiş olacağız. O zaman cumhurbaşkanları doğru olduğu kadar biraz da politik tercihler yaparak cumhurbaşkanlığı yetkilerini kullanacaktır. Çünkü tekrar seçim söz konusu olunca siyasetin tabiatında olan bir kısım işlere de teşebbüs edecektir. Bu ayıp değil, günah değil, ama realitedir. Şimdi buna karşılık %33'le, 35'le Türkiye'de hükümet olmak mümkün bugünkü seçim mevzuatına göre. Bir de halkın seçtiği hükümet olacak. Hâlbuki o zaman ne olacak? Türkiye'de tartışma cumhurbaşkanının politikaları mı daha doğru, söylediği doğru, tercihi doğru, hükümetinki mi doğru, bu odalarda bunları tartışacağız. Hâlbuki demokrasinin özünde cumhurbaşkanı – başbakan hükümet dengesi değil, iktidar – muhalefet dengesi esastır. İktidar bu yoldan gider, muhalefet de bu raylar üzerinden kendini götürü, bir yerde buluşurlar. Vatandaş da ya ona biner ya buna biner. Hâlbuki 2014'ten itibaren, şahıslardan ayrı düşünün bunu, cumhurbaşkanının mı kararları daha doğru, hükümetin mi kararları daha doğru, Türkiye böyle bir tartışmanın içine girecektir. Yürütme organını, bu anayasa değişmediği sürece. Üstelik bu kadar güçle seçilmiş olan cumhurbaşkanı, yaptığı hiçbir iş ve işlemde dolayı da sorumlu olmayacak anayasaya göre. Vatana ihanet dışında cumhurbaşkanlarının yaptıkları işlerden dolayı bir sorumlulukları söz konusu değil. Bu da işin bir başka yönüdür. Onun için ileride bugünkünden daha fazla anayasal sorunlar yaşamak istemiyorsak bu anayasadaki dengeleri yerli yerine oturtmamız ve tercihimizi de ona göre yapmamız gerekecek.

Neden yeni bir anayasa ihtiyacı konusunda çok daha farklı şeyler de söylenebilir ama belki sorunlarınız olursa onları o şekilde cevaplamaya çalışayım. Geldiğimiz nokta itibarıyla size bazı bilgileri vermem gerekecektir. O da şudur: Şimdi 19 Ekim'de biz bu süreci başlatırken dört siyasi parti, her partiden üç kişi görüş birliği içerisinde bu kararları alacaklar. İlk 6 ay evvela vatandaşa soralım, kurumlara, kuruluşlara soralım nasıl bir anayasa istiyorlar, çünkü bu anayasayı halk için yapıyoruz, halka yapıyoruz, halka sormadan bu 12 kişi oturup bir taslak metin hazırlayamaz. Doğru da değil, demokratik de değil. Evvela halka soralım. Destek verenlere, ilgi gösterenlere buradan teşekkür ediyorum. Bir kısım meslek kuruluşlarımız, özellikle Odalar Birliği'nin, sizlerin bu süreçte çok önemli katkılarınız oldu. Bölge toplantıları yaptık. Bir kısım kuruluşlar yazılı olarak gönderdi. Bir kısmı Ankara'ya gelerek düşüncelerini görüşlerini ifade ettiler. Belki çok tatminkâr olmamış olabilir ama netice

itibarıyla en azından biz halkın görüşlerini sorduk. Şu an elimizde sizlerden gelen görüşlerle elimizde 25.000 sayfalık bir doküman var. Bir külliyat var. Bu çok önemli Türkiye’de kim ne yapıyor, ne düşünüyor, ne ediyor...

Ondan sonra bu anayasayı 1 Mayıs itibarıyla yazalım dedik. Bir taslak metin yazacağız, sonra bunu tekrar sizlere sunacağız, sizlerin tekrar görüşlerini aldıktan sonra son şeklini verip parlamentodan geçireceğiz. Şimdi bugüne kadar 172 madde üzerinde müzakere yapıldı. Neden 172 madde? Çünkü partilerimizin bize verdiği metinler 104 madde ile 172 madde arasında değişiyor. En kısa anayasa 104 maddeyle Ak Parti’nin, 106 maddeyle Milliyetçi Hareket Partisi’nin, 150 civarında maddeyle Barış ve Demokrasi Partisi’nin, 172 maddeyle de, taslak görüş olarak, öyle ifade edelim, Cumhuriyet Halk Partisi’nin. Kim ne veriyse, her maddeyle müzakeresi bu toplantılarda yapılmıştır. Dolayısıyla şu an müzakeresi yapılmadık hiçbir konu kalmadı. Bazılarını ikinci defa, üçüncü defa yapıyoruz bir ortak nokta bulalım diye.

Şimdi burada şöyle bir sonuç çıktı orta yere. Belki bu sürecin en önemli kazanımı budur. Bundan 8 ay evvel, bir sene evveline gelinceye kadar her birimizin bir siyasi partiyle ilişkisi olabilir veya sempatisi olabilir, hiçbirimiz partilerimizin anayasaya giren veya anayasa çerçevesinde yazı olması gereken konularla ilgili ayrıntılı bir bilgisi yoktu. Böyle bir metin yoktu kamuoyuyla paylaşılmış olan. Yani şu anayasa metni, birinci maddeden yürürlük maddesine kadar diyelim ki 150 madde, “şu, şu partinin anayasa taslağıdır,” “bu, bu partinin anayasa taslağıdır” diye hiçbirimizin, hiçbirinin ve de kendilerinin bildikleri bir metin ortada yoktu. Belki kendi içlerinde vardı ama o ayrı bir olay. Mesela düşünce özgürlüğü konusunda bir parti ne düşünüyor? Din ve vicdan özgürlüğü konusunda ne düşünüyor? Özel hayatın gizliliği konusunda ne düşünüyor? Yargı konusunda ne düşünüyor? Herke genel söylem içerisindeydi. Nasıl bir yargı istiyorsun? Bağımsız, tarafız bir yargı! İyi de bu nasıl olacak? Bunun modeli nasıl olacak? Bunu biz bilmiyorduk. Partiler birbirlerini bilmiyordu. Ya da din ve vicdan özgürlüğü. Kime sorsanız hepimiz din ve vicdan özgürlüğünden yanayız. Ne kadar yanayız? Nerede başlıyor, nerede bitiyor? Özel hayatın gizliliği. Biz sadece kamuoyuna yansıyan sorunları tartıştık. Bunun karşılığında nasıl bir düzenleme yapılması gerektiği konusunda ilk defadır ki bu süreç bunu orta yere çıkardı. Yani şu an TBMM’nin arşivinde, elimizde, siyasi partilerimizin kendilerinde ve kamuoyuna da açıklanıyor, hangi parti hangi konuda ne düşünüyor, bugün net olarak bilme imkânımız var. Yani 1/1.000.000 ölçeğinde konuşulan konular her partinin kendisi açısından, haritacılık diliyle 1/1000 ölçeğine şu an gelmiş vaziyette. İşte bu dört partiden alınan görüşler ışığında ortaya koydukları bu metinden bir ortak uzlaşma metni çıkarmaya çalışıyoruz. E takdir edersiniz ki işin zorluğu şurada. Anayasaya giren konular çok önemli konular. Dışarıda anlaşma yoksa, uzlaşma yoksa, tam tersine kavga varsa, çekişme varsa Uzlaşma Komisyonu’nda bunları bir araya getirmek çok da kolay olmuyor. İşin belki de en zor yanı burası.

Şimdi, şöyle bir rakam vereyim size: Demi de dediğim gibi müzakere edilen madde sayısı 172. Bu 172 maddeden 19’unu sadece bir parti önermiş. Diğer partilerde yok. Mesela

BDP'nin önerdiği, diğer partilerin taslak metninde olmayan 15 madde var. Cumhuriyet Halk Partisi'nin önerdiği bir tek madde var. Ak Parti'nin önerdiği anayasa metni içerisinde iki madde var diğerlerinde yok. MHP'nin 1. Demek ki 19 madde böyle bir nitelik taşıyor.

8 maddeyi de iki parti önermiş ama diğer ikisinde yok. CHP'yle MHP'nin birlikte önerdiği 4 madde var. Yani işbirliği yaparak, dışarıda anlaşarak değil. Teklifler verildiğinde bakıyoruz ki hem Cumhuriyet Halk Partisi'nin taslak metninde var hem MHP'ninkinde var. Öbür ikisinde yok. CHP'yle BDP'nin teklif ettiği üç madde, Ak Parti'yle BDP'nin bir madde.

24 maddeyi ise üç parti önermiş, dördüncü partide yok. CHP, MHP ve BDP'nin birlikte şöyle olsun dediği madde sayısı 20. Başlık olarak alınmış. Ak Parti, CHP ve MHP'nin 3, Ak Parti, CHP ve BDP'nin bir. Şimdi burada niye CHP, MHP, BDP 20 birlikte gözüküyor? O, hükümet şekliyle alakalı. Başkanlık Sistemi – Parlamenter Sistem. Üç parti parlamenter sistemden yana görüş bildirdiği için bir parlamenter sistemde olması gereken kurallar bu üç partinin teklifinde başlık olarak var. Tabii içeriğinde farklılıklar elbette var ama başlık olarak bu böyle.

28 maddede üç partinin mutabakatı var. Bir parti şerh koymuş. Sadece Ak Parti'nin şerh koyduğu madde sayısı 19. Bu da başkanlık sistemiyle ilgili. Hükümet şekillerini yazarken, tabiatıyla o başkanlık sistemini getirdiği için, işte, filanca yere bir seçim yapılacak, Ak Parti diyor ki, bunu başkan seçsin. Öbürleri başka bir şey diyor. Sadece MHP'nin şerh koyduğu madde sayısı dört. Sadece BDP'nin şerh koyduğu madde sayısı dört. Sadece CHP'nin şerh koyduğu madde sayısı bir.

22 Maddeye ise iki parti şerh koymuş. Ak Parti ve BDP 12. Ak Parti ve CHP bir. Ak Parti ve MHP iki. CHP ve BDP üç. MHP ve BDP dört. Üzerinde hiç mutabakat olmayan madde sayısı ise yedi bugün itibarıyla. Yani yedi tane konu var ki, dört siyasi partinin de hiç mutabakatı bu safhada yok. Yani ne gibi? İşte, vatandaşlık konusu gibi, din – devlet ilişkileri gibi, devletin kamu idarelerinin yeniden yapılanması gibi, özerklik ve saire. Kamuoyuna yansıyan şekliyle ifade edeyim. Dolayısıyla buralarda bir mutabakat yok. Belirli noktalarda anlaşma olmakla birlikte dört partinin şerh koyduğu madde sayısı da 12'dir. Şu ana kadar anlaşılan madde sayısı ise 59'dur. 59 maddede bir mutabakat var. Daha evvel 60 diye ifade etmiştik. Onun sebebi bazı konularda görüş belirten partilerden birileri vazgeçti.

Şimdi geldiğimiz nokta itibarıyla 172 maddenin müzakeresi yapıldı, 59'unda mutabakat var, geri kalan maddelerde ise demin söylediğim tarzda farklılıklar var.

Şimdi yapmak istediğimiz şey, bunları bir ortak noktada buluşturmaktır. Çünkü bu komisyonun ismi Uzlaşma Komisyonu. En iyi anayasa, herkese göre herkesin kendinin hazırladığı anayasa. Hiç şüphesiz Ak Parti'ye göre en iyi anayasa kendisinin teklif ettiği. CHP'ye göre kendisinin teklif ettiği. Öbür partilerimize göre de. Ama biz kendimize bir tüzük yazmadığımız için, herkese, bu ülkede benimle düşünen - düşünmeyen, benim görüşümü benimsemiş ya da benimsememiş herkesin ortak bir sözleşme olarak kabul edebileceği bir metin orta yere çıkarmaya çalıştığımız için, bunların ortak noktalarını bularak bir anayasa yapmaya çalışıyoruz. Doğrusunu isterseniz bunun çok kolay olmadığını, özellikle

siyasetin de son iki senedir hangi sertlikte geçtiğini de görüyorsunuz, bir anayasa iklimi var mıdır dersiniz bana göre yok. Bu işlere başlarken bir bayram havasına ihtiyaç vardır dedik, 19 Ekim'de bu işe başladığımızda 12 şehidimiz vardı. Dolayısıyla bugün biz bu anayasayı konuşuyoruz ama hepinizin ilgisinin, dikkatinin anayasadan çok bu Suriye'deki durum ne olacak, Mısır'daki durum ne olacak, merakın da ötesinde iş dünyası bakımından, bir kısmınızın oralarda yatırımı var, ticareti var, Türkiye'yi doğrudan ilgilendiriyor. O nedenle anayasa konusu biraz ikinci planda kalıyor gibi gözüküyor. Ama devletimizi daha güçlü, demokrasimizi daha kurumsal bir yapıya kavuşturacaksa anayasa bu işin olmazsa olmazıdır. Aksi takdirde 19 defa değişmiş, 2014 itibarıyla yeni riskleri, yeni demokratik problemleri karşımıza çıkaracak bu anayasayla Türkiye'nin yoluna devam etmesinde gerçekten ciddi zorluklar var.

Şimdi, bir kısım sorunlar yaşıyoruz ülkede. Bu sorunların anayasayla bağlantıları var. Ben müteaddit defalar ifade etmeye çalıştım. Demokrasi dediğimiz şey doğru kurallar ve vasat zekâlı insanlar. Doğru kuralları koyacaksınız, vasat zekâlı, orta zekâlı insanlar da bu kuralları işletecek, devleti yönetecek, ülkeye hizmet edecek. Hâlbuki kurallar yanlış olunca, o kurallar varlığını sürdürmeye devam ediyor, biz ise karşılaştığımız sorunlara doğru çözümler bulmaya çalışıyoruz. Peki kural yanlışsa doğru çözüm nasıl bulunacak? Yürürlükte bu anayasa olduğu sürece? İşte o zaman da tam Şarki bir anlayış ortaya çıkıyor, kişisel maharetlere, becerilere dayalı sorunları çözme gibi bir çabanın, bir gayretin içerisine giriyoruz.

Şimdi, burada Türkiye'nin, belki iki sene evvel bunu söylemek kolay değildi ama şimdi bunu çok net ifade ediyoruz: Dört siyasi partinin de Meclis Başkanlığı'na verdiği metinlere bakarsak hiç kimse yürürlükteki anayasanın şu maddelerini olduğu gibi alıp buraya geçirelim demiyor. Ülke olarak benimsiyorlar ama yazım tarzından başlayarak çok önemli çok köklü bir değişiklik teklifi getirdi dört siyasi parti. Doğrusu budur, yürürlükteki anayasa yanlıştır diye. Bu böyle. Peki, şimdi yürürlükteki anayasa yanlışsa, bunu doğru bulmuyorsak o zaman iki alanda bir gariplik yaşıyoruz. Bunlardan biri yasama alanın. Siz ister kanun tasarısı ister kanun teklifi getirin, en evvel –iç tüzüğümüzde de var- komisyonlar gelen tasarı ve teklifin ilk önce bu anayasaya uygunluğunu değerlendirecek, denetleyecek. BU hükümetin getirdiği tasarı 82 Anayasası'na uygun mu, değil mi? Yani? Bu yanlışa uyuyor mu, uymuyor mu? Şimdi yanlış dedik, kötü dedik, doğru değil dedik, bizim ihtiyacımızı cevaplamıyor dedik, çağın gerisinde dedik, önceliği uymuyor, felsefesi uymuyor ve saire... Ama gelen tasarıyı veya milletvekilinin verdiği teklifi bu yanlışa uyuyor mu, uymuyor mu diye değerlendireceksiniz. Yanlışa uymuyorsa, ikide bir, hep diyoruz ki bu Anayasa'ya aykırı. İyi de, bu anayasanın yanlış olduğunu hep beraber söylemiyor muyuz şimdi elimizdeki metinlere göre? O zaman yanlışa uymak noktasında bir yasama faaliyeti sürdürüyoruz. Bu, yasama organının faaliyetini ciddi ölçüde sıkıntıya sokar.

İki; şimdi yasayı çıkardık, gece çıkardık veya gündüz çıkardık. Bu çıkardığımızı yasa bu yanlışa uyuyor diyoruz, Anayasa Mahkemesi'ne götürüyoruz. Peki, Anayasa Mahkemesi ne

yapıyor? Diyor ki, bu yasa Anayasa'ya aykırıdır. Yani "Yanlışta niye uymadınız?" diyor. Hâlbuki hepimizin görevi doğruyu yapmaktır. Dolayısıyla şimdi Türkiye böylesine teorik açıdan da tartışmalı, sıkıntılı bir döneme girmiş oluyor. Bunu daha açık ve net olarak görüyoruz. 82'den bu tarafa böyle de...

O nedenle yaşadığımız bir kısım sorunlar var. Kural değiştirmedığımız sürece bu sorunları aşmamız mümkün değil. Kişisel beceriler, kişisel gayretler veya bir başka kurumun himmetine, gayretine, anlayışına kalıyoruz. Mesela, misal vermek gerekirse; şimdi bu dönem yaşadığımız sıkıntıların başında tutuklu milletvekilleri meselesi geliyor. Bakın, siyaseten tartışıyor duruyoruz. Efendim, bir milletvekili nasıl tutuklu olur? Milli irade tutukludur! Ne söylersek söyleyelim, herkes kendi usulünce ortadaki bir yanlışlığı, bir eksikliği ifade etmeye çalışıyor. İyi de, Anayasa'nın 83 ve 14'üncü maddesi orada duruyor. Şu suçlar dokunulmazlık kapsamında değildir diyor. Yani milletvekili tutuklanabilir, milletvekili gözaltına alınabilir, milletvekili geceleyin evinden, işinden, sokaktan, partisinden alınıp götürülebilir. Şimdi bu hükmü değiştirmek yerine teorik olarak milletvekili tutuklanır mı, tutuklanmaz mı? Bunu Sanayi Odası olarak siz tartışabilirsiniz. Bir başka meslek kuruluşu, akademik çevreler bunu tartışabilir ama parlamento olarak bize düşen bu tartışmanın dışında bir an evvel bu yanlış kuralı değiştirmektir. Yanlış kuralı burada değiştirmiyoruz, toplum bunun yüzünden iki senedir bir tartışma yaşayıp gidiyor. E bu garipliklerle Türkiye daha fazla yoluna devam edemez. Enerjimizi, gücümüzü yanlış kuralların ortaya çıkardığı sorunlar üzerinden siyaset yapmakla harcıyoruz, birbirimizi kırıyoruz, tüketiyoruz, incitiyoruz, enerjimiz boşa gidiyor. O nedendir ki ne yapılacaksa, ki burada vebal ve sorumluluk doğrudan doğruya dört siyasi partidedir. Sayın genel başkanlara buradan bir kez daha ifade ediyorum: Komisyon üyeleriyle biraz daha yakın temas içinde olup... Şu işi daha fazla götüremeyiz. Daha fazla uzun tartışmalara konu yapamayız. Yeteri kadar tartıştık. Yeteri kadar konuştuk. Elimizde yeteri kadar doküman var, veri var. Mahkeme kararları var, anlaşmalar var, 60 ülkenin anayasası var, makaleler var. Bu kadar kişi, kurum ve kuruluştan aldığımız görüşler var... Bizim görevimiz sivil bir anayasayı milletin önüne koymaktır. Yoksa bu konu üzerinden siyaset yapmak değil.

Şimdi bir süredir bir tartışma yapılıyor. Masadan kim kalkacak, kim kalkmayacak, kim önce kalkacak, kim sonra kalkacak! Mesele masa değil, anayasadır. Masa anayasanın önüne geçerse vatandaş o zaman siyaset kurumuna daha olumsuz bakar. Siyaset kurumu sorunu çözemiyor demektir. Siyasetin, siyaset kurumunun kendisi bizatihi sorun haline gelir. Hâlbuki siyaset kurumu sorunu çözecektir. En önemli sorun anayasa demişiz. Bunu dört parti olarak demişiz. Sizler demişsiniz buyrun çözün diye. Şimdi biz çözemezsek kim çözecek bunu? Şimdi çözemezsek ne zaman çözülecek? Bu ülkenin daha fazla anayasal sorunlarla uzun süre enerjisini, gücünü boşa heba etmemesi gerekir. Biz elimizden gelen çabayı gösteriyoruz, elimizden gelen desteği veriyoruz. Onun için siyasi partilerimizin... Güneş de batmak üzere. Bunu bir defa ifade ediyorum. Çünkü arka arkaya üç seçim yapılacak. Bu üç seçimin biri diğeriyle doğrudan ilgili, ilintili seçimlerdir. Seçim ortamında anayasa yapmak çok kolay bir iş değil. Onun için vakit de fazla yok bana göre, ne yapılacaksa şu hiç olmazsa

anlaşılamayan yedi sekiz konu hariç, o konularda sayın genel başkanlarla bir kere daha görüşürüz, alternatif çözümleri birlikte koyabiliriz ama diğer konularda bir an evvel mutabakata varıp bu 59 maddeyi 119 maddeye çıkarmaları gerekir. Çıkarmak da mümkündür. Zor bir şey değildir. Nitekim bir kısım bu konuda anlaşmayı, uzlaşmayı zorlaştıracak engeller de en azından kamuoyu önündeki açıklamalarla kısmen aralanmıştır. Onun üzerinden bu çabayı, bu gayreti sürdürmek gerekiyor.

Ben arzu ederseniz işi burada bırakayım. Eğer soru – cevap olacaksa... Çünkü çok muğlakta bir konuyu konuşuyoruz. Dediğim gibi herkesin gözü kulağı yanı başımızdaki gelişmelerde. O Türkiye'yi ilgilendiriyor. Basın mensubu arkadaşlarımız da işin anayasa kısmını değil, o kısmını bekliyorlar büyük ölçüde, biliyorum.

Evet, yanı başımızda hakikaten Türkiye'yi çok yakından ilgilendiren gelişmeler yaşanıyor. Şu an Türkiye'de 500.000'e yakın mülteci var. Bunun 200.000 küsuru kamplarda, geri kalanlar da ya akrabalarının yanında ya da bir şekilde Türkiye'de yaşıyor. Bunun ekonomiye getirdiği yük, Sayın Başbakanın açıklaması 2 milyar dolar. Bu sadece harcanan paradır. Bir de Suriye üzerinden yaptığımız ihracat var, başka ülkelerle olan ilişkiler var, ve saire var. Bunun parasal miktarı çok daha fazladır. Aynı şekilde öbür tarafta olan hususlar var. Suriye'deki gelişmeler Türkiye'nin güvenliği açısından da önem arz ediyor. Bire bir önemde bir konudur. Çünkü günümüz dünyasında devletler artık bitişik nizam binalar gibidir. Yandaki binada gürültü patırtı ve saire varsa sizin burada rahat etmeniz, huzurlu olmanız çok da kolay değil. Bunun getirdiği çok ciddi güvenlik sorunları var.

Şimdi bir müdahale oldu olacak. Bu tartışmayı yapıyoruz. Tabiatıyla iç siyasette de bu konu konuşuluyor. Konuşulacaktır. Usulünce konuşulmasında da fayda var çünkü önemli kararlar veriliyor, verilecek. Bir müdahale olacaksa bu müdahaleyi kim yapacak, kimler katılacak, Türkiye bu işin neresinde olacak, ne kapsamda bir müdahale olacak, ne kadar süreyle yapılacak, arkasından neler olacak? En az 20 – 30 tane sorunun bence cevaplanması gereken bir süreçten geçiyoruz. Hiç şüphesiz ki, eksiğiyle fazlasıyla Türkiye bir hukuk devletidir. Tüm bu gelişmeler karşısında nerede duracaksa, ne katkı verecekse, ne karar alacaksa mevcut yetkiler, Anayasa'daki hükümler, TBMM'nin gerekiyorsa yeniden konuyu değerlendirmesi de dikkate alınarak inşallah bu süreci Türkiye'nin de bölgenin de yararına bir sonuca kavuşması arzu edilir. Hepimizin dikkat etmesi gereken husus şudur. Böyle zamanlarda biz çok heyecanlı ve çok da iç politika kokan değerlendirmeler yaparız. Tam tersi, büyük bir devlet, büyük bir tecrübeye sahip toplum olarak, millet olarak tam da soğukkanlı olacağımız bir zamandır. Tam da birbirimizi anlayacağımız bir zamandır. Birbirimize bu yönde, sağduyuyla doğru şeyleri söyleyerek, doğru karar vermemize yardımcı olacağımız bir zamandan geçiyoruz. Buna özellikle ihtiyaç var çünkü öfkeyle kalktığımızda zararlar otururuz.

Geriyeye dönük bu bölgede zaman zaman geçmişte de bazı kararlar verildi. Bu kararlar ne getirdi, ne götürdü, bunların hepsine de iyi bakmak gerekecektir. Belki bugün vereceğimiz kararlarda 1991'deki, 2003'teki kararları da hesaba katarak, bunlardan gerekli dersleri

çıkarak inşallah doğru bir yaklaşımı Türkiye olarak hep birlikte ortaya koyma imkanımız olur.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN:

Sayın Meclis Başkanım, sizi Sayın Yönetim Kurulu Başkanımızın yanına alalım. Ben çünkü Meclis Üyelerimize dönüp konuyla ilgili görüşlerini alacağım. Onlar da kürsüyü kullanacaklar.

Evet, çok teşekkür ediyoruz, hem anayasa süreciyle ilgili kapsamlı açıklamalarınız hem de bölgedeki sıcak ortamla ilgili değerlendirmeniz için. Şimdi ben Sayın Meclis Üyelerimize dördüncü gündem maddemiz olan yeni anayasa süreciyle ilgili arayışlar konusunda görüşlerini, varsa yorumlarını ve sorularını rica edeceğim. O nedenle herkese sırayla söz vereceğim Söz vermeden önce şunu da söylemek istiyorum: Lütfen söz alan Meclis üyemiz hangi meslek komitesinden olduğunu ve ismini söylese çok memnun oluruz. Çünkü Sayın konuşumuzu bunu da muhtemelen not edecektir. Şimdiden çok teşekkür ediyorum efendim.

Şimdi, söz almak isteyen Meclis üyelerimiz kimlerdir? Eller görebilsem söz vereceğim. Buyrun Sayın Murat Önay.

MURAT ÖNAY:

Sayın Başkan, Sayın Meclis Başkanım, Meclisimizin Çok Değerli Üyeleri,

İlk önce sizden özür diliyorum. İkinci ay tekrar kalktım. Tabii, Meclis Başkanı veya Yönetim Kurulu Başkanı gibi her ay buradan konuşmak doğru değil ama denk geldi, affınıza sığınıyorum.

29'uncu Meslek Komitesindeyim ama meslek komitemizin tam adını bilmiyorum!

Şimdi, anayasa. Bizim en önemli maddelerimizden birisi. Bu konuya benim özel bir ilgim var. Bir kere 33 yıllık hukukçuyum. Ondan dolayı benim konuma giriyor. Kalkma nedenim o. Bir de Allah rahmet eylesin, benim anayasa doçentim de Profesör Server Tanilli. O kurşunlanıp ölünceye kadar, o tekerlekli sandalyeye mahkûm olmadan bir ay önce benim hazırladığım bir tezim vardı: İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa Ülkelerindeki Anayasalar. Onun için bu anayasa benim aslında hayatımda da hep özel ilgi alanıma girdi. Onun için de bu Türkiye'deki anayasa çalışmalarını aslında ben biraz tebessümle izliyorum.

Şimdi evet, bir anayasa enflasyonu oldu Türkiye Cumhuriyeti'nde. Gerek var mıydı böyle bir şeye? Bu bir kültür meselesi. Daha biz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak maalesef o kültür seviyesine ulaşmadığımız için oluyor. Şimdi, bakıyoruz tarihe, geçmişe... Pardon? Hepimiz diyoruz ki, İngiltere'nin anayasası yok. Anayasası olmadan kanunlarla idare ediyor diyoruz. Hayır. İngiltere'nin bir anayasası var. Ne zaman biliyor musunuz? 1215 yılında. O zaman Kral John Magna Carta diye bir özgürlük beyannamesi, daha doğrusu özgürlük

fermanı yayınlıyor kilisenin baskısıyla. Ve o Magna Carta İngiltere anayasasının temeli oluyor.

Geliyoruz bu tarafa. Kantonlarla idare edilen İsviçre'nin 1848 anayasası. Yani 150 yıldır adamlar aynı anayasayla idare ediliyor. Benzediğimiz Amerika'nın zannederseniz 1780'lerden anayasası. 200 küsur yıl geçmiş aynı anayasayla. Daha öteye geliyoruz. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya ve Almanya anayasaları 48 veya 49 yıllarında yapıldı. Kim yaptı bunları biliyor musunuz? Birleşmiş Milletler ve galip devletlerin baskısıyla yapılan anayasalar. Ve halen Almanya ve İtalya'da o anayasalar yürürlükte.

Biz ne yapıyoruz? Biz durmadan anayasa değiştiriyoruz. Şimdi gerek var mı? Evet, siyasiler için var. Çünkü Ak Parti programında dedi ki, ben bu askeri dönemde yapılan anayasayı değiştireceğim. E CHP'yle MHP altta kalır mı? Onlar da biz de değiştireceğiz tabii ki dediler. Şimdi hep beraber bir anayasa değişikliğine gidiyoruz. Hâlbuki o anayasaya bu Türk halkı %95 evet oyu verdi. Şimdi ben soruyorum aslında hep, hiç kimse ben evet oyu verdim demiyor. Ben verdim. Veya benim oyum demek ki Türkiye'nin %95'ini kapsıyormuş! Hiç kimse o 1982 anayasasına o referandumda oy verdiğini itiraf bile etmiyor. Çok enteresan!

Şimdi ondan sonra bir süre, işte, Meclis Başkanımız söyledi, 17 tane, 19 tane değişiklik olmuş. Zaten anayasa olmaktan çıkmış. Hadi şimdi yeni baştan yapalım! Meclis Başkanım, şimdi siz iktidardasınız. Bunun bir süresi var. Yarın diyelim ki bir başka parti gelecek, o da kendine göre bir anayasa yapacak. Türkiye Cumhuriyeti'nin anayasaları böyle peşi sıra maalesef gidecek ve işte biz de durmadan, daha yıllarca biz göremeyeceğiz, işte, çocuklarımız da anayasa kavgalarını yapacak!

Ya, geliyoruz, gerçekten geliyoruz ama biraz da kültürümüzü geliştiresek. Yani bu kültürü geliştirmek üniversite açmakla da olmuyor, üniversite bitirmekle de olmuyor. Toplumsal kültür gerçekten çok farklı bir şey. Biz Türk milleti olarak bunu bir türlü başaramadık. Sayın Erdoğan Bayraktar bir şey söyledi geçenlerde. Tepki aldı ama çok doğru söyledi. Dedi ki, Müslüman ülkelerden mucit çıkmaz. Yani biz gerçekten, Türkiye Cumhuriyeti aslında Müslümanlığı çok farklı algıladı şimdiye kadar. Ve onun için biz bu hale geldik. Onun için bir Mısır, bir Suriye, bir Suudi Arabistan olmadık. İşte Suudi Arabistan'da anayasa yok. Onlar çok rahat. Onlar zaten şeri kanunlarla idare ediliyor. Onlar için bir anayasa problemi yok. Ama biz durmadan anayasayı değiştiriyoruz.

Ve size bir şey soracağım. En sonunda bir referanduma gidildi, bir anayasa değişikliği oldu. Allah aşkına, hayatımızda ne değişti? Hiçbirimizin hayatında hiçbir şey değişmedi. Yurt dışına çıkış yasağı vardı, o kaldırıldı. Onun için de, hukukçular da bas bas bağırdı, bunun için anayasa değişikliğine gerek yok ki. İsterseniz zaten her hâlükârda kaldırabilirdiniz.

Kusura bakmayın Meclis Başkanım, ben biraz toplumdan, bütün partilerden ayrı düşünüyorum. Enerjimizi boşa sarf ediyoruz. Mısır da bizim çok dışımızda, Suriye de çok dışımızda. Aslında bunlarla da neden bu kadar giriftiz, onu da anlamış değilim. Biz 1923

TBMM'nin, ki siz bu kadar yüce bir meclisin başkanlığını yapıyorsunuz, o tarihteki o ruhu yakalayamadığımız müddetçe bu kavgalarla devam edeceğiz.

Saygılarımı sunuyorum.